

شکنجه و خشونت

در دوره صفوی

ماندنی عربزاد

www.ketab.ir

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

- سرشناسه : عرب زاده، ماندنی، ۱۳۴۳ -
- عنوان : نام، یادآور : شکنجه و خشونت در دوره صفوی / مولف ماندنی عرب زاده.
- مشخصات نشر : قم: نصاب، ۱۴۰۲.
- مشخصات ظاهری : ۱۶۵ ص.: جدول.
- شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۲-۳۶۵-۱:
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : کتاب ۴ ص.: [۱۶۱]-۱۶۵.
- موضوع : ایران -- پادشاهان و فرمانروایان -- تاریخ -- قرن ۱۰-۱۲ ق.
- Iran -- Kings and rulers -- History -- 10th-13th centuries
- موضوع : شکنجه و آزار -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۰-۱۲ ق.
- Torture -- History -- Iran -- 16th-18th centuries
- موضوع : ایران -- تاریخ -- سده ۱۰-۱۱ ق.
- Iran -- History -- Safavids, 1502 - 1736
- رده بندی کنگره : DSR۱۷۹:
- رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۷۱:
- شماره کتابشناسی ملی : ۹۵۶۶۷۴۰:

شکنجه و خشونت در دوره صفوی

مؤلف: ماندنی عرب‌زاده

ناشر: نصایح

طراح جلد: آریوش عرب‌زاده

ویراستار: سیده حماله شهبازی

حروفچینی: سروش عرب‌زاده

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۲-۳۶۵-۱

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ تومان

مرکز پخش

قم | بلوار معلم | مجتمع ناشران | طبقه همکف | واحد ۱۰

تلفن سفارشات: ۰۲۵)۳۷۸۴۱۸۱۸(

سامانه پیام کوتاه: ۰۲۰۰۴۳۱۶۶۰ | info@nasayehpub.ir | www.nasayehpub.ir

■ کلیه حقوق اثر متعلق به مؤلف می‌باشد.
■ هرگونه تکثیر از تمام یا قسمتی از این اثر بصورت حروفچینی یا عکسبرداری، چاپ مجدد، چاپ افست، پلنی
کی و انواع دیگر چاپ بدون اجازه کتبی مؤلف شرعاً جایز نمی‌باشد و پیگرد قانونی به همراه خواهد داشت.

فهرست مطالب

۱۳	 مقدمه
۱۷	 شاهان صفوی به ترتیب
۱۹	 انواع جرم در دوره صفوی
۲۰	 انواع شکنجه و مجازات

شاه اسماعیل اول

۲۵	 قتل محمد گرهی (گره‌ای)
۲۵	 نکته تاریخی از ناصرالدین شاه
۲۶	 قتل عام تبریز توسط اسماعیل به انتقام قتل پدرش
۲۷	 شاه اسماعیل؛ سر بریدن و سوختن
۲۷	 ناظر بودن شاه اسماعیل بر شکنجه‌ها
۲۸	 آدم سوزی در اردبیل
۲۹	 کشتن زیر لگد
۲۹	 ابوحنیفه را از گور در آوردند
۳۰	 لذت بردن شاه اسماعیل از کشتن مریدانش
۳۰	 قزلباشان چگونه به جانورانی درنده تبدیل شدند
۳۳	 مجازات بزرگان هرات به دستور شاه اسماعیل
۳۳	 قطعه قطعه کردن
۳۴	 کشتن سلمان جابری

۳۴	 شکنجه قفسی
۳۶	 مجازات حاکم مرو
۳۶	 مجازات ریش
۳۸	 چهار میخ کردن
۳۸	 مجازات قسم خوردن دروغ
۳۹	 شکنجه در صندوق آهنی و به سیخ کشیدن
۳۹	 ساختن کله مناره از کشته ها
۴۰	 دسته جگین ها (آدم خواران صفوی)
۴۰	 گرد زدن خلیل سلطان
۴۱	 سرپیچی از فرمان پادشاه یعنی مرگ

شاه تهماسب اول

۴۵	 پوست کندن و از خایه آویختن خواجه کلان
۴۶	 از خایه آویختن خوزانی
۴۷	 نحوه کشتن خواجه محمد صالح
۴۷	 مجازات مظفر سلطان

شاه اسماعیل دوم

۵۱	 قلعه قهقهه و زندانیان آن
۵۲	 شاهزاده کشی
۵۳	 قتل حسن میرزا به دستور شاه اسماعیل دوم
۵۴	 بهانه برای خفه کردن بستگان
۵۴	 میل کشیدن، کور کردن و منفجر کردن

شاه محمد خداپنده

۵۹	 کشتن بالباس باروت
----	-------------------------

- ۶۰ قتل حمزه میرزا و مجازات قاتل
- ۶۱ قتل پریخان خانم

شاه عباس کبیر

- ۶۷ ویژگی جلادان
- ۶۷ دادرسی فوری در حضور شاه عباس
- ۶۸ چگونگی قتل صفی میرزا پسر شاه عباس بدست پدر
- ۷۰ نابینا کردن پسر شاه عباس به دستور او
- ۷۰ انتقام شاه عباس از گردنکشان در گیلان
- ۷۳ شقه کردن با درخت
- ۷۳ شقه کردن با شمشیر
- ۷۴ شاه عباس مسببین قتل صفی میرزا! مجازات می‌کند
- ۷۵ شاه عباس و انتقام قتل حمزه میرزا
- ۷۵ ماجرای قتل بهبود بیگ (بیوت بیگ)
- ۷۶ شکنجه روحی صدر اعظم توسط شاه
- ۷۶ مجازات دهقان
- ۷۷ خفه کردن در حوض
- ۷۷ مقطوع النسل کردن
- ۷۹ گچ گرفتن، در تنور انداختن و کباب کردن دزدان
- ۸۰ بریدن زبان دروغگو
- ۸۰ زنده پوست کنندن
- ۸۱ در دیگ جوشاندن
- ۸۲ ماجرای نانوا و کباب پز
- ۸۳ سوختن ریش
- ۸۴ در چاه انداختن

- ۸۴..... به دم قاطر بستن
- ۸۵..... مجازات ساربان و کنیز
- ۸۵..... به درخت بستن مصطفی بیگ کچل
- ۸۶..... کشتن مردی خسته که روی چمن خوابیده بود
- ۸۶..... کشتن سرباز و نویسنده نامه‌اش
- ۸۷..... تنبیه و مجازات سربازان بی نظم
- ۸۷..... یخشی سخله
- ۸۸..... مجازات با میوه به
- ۸۸..... اجرائ قارن در باره عوامل خطاکار دولت
- ۸۹..... مجازات ترک در بوراب زربافت پوشید
- ۸۹..... نمونه‌هایی دیدار خیرهای شاه عباس
- ۹۱..... زنده خوری آدمخواران
- ۹۲..... در پوست گاو انداختن
- ۹۲..... سرها بر نیزه
- ۹۳..... مجازات جاسوس
- ۹۳..... مجازات و شکنجه شاعران و هنرمندان
- ۹۴..... کشتن یعقوب خان ذوالقدر
- ۹۵..... علت کشتن دنگیز بیگ سفیر شاه در اسپانیا
- ۹۵..... به چوب بستن داروغه اصفهان
- ۹۶..... بریدن زبان خواجه فصیح و کور کردن بهزادیگ
- ۹۷..... سنگسار کردن درویش خسرو
- ۹۹..... خوراندن گوشت اعضای بدن به افراد
- ۹۹..... گردن زدن
- ۱۰۱..... بریدن زبان و کندن چشم سفیر
- ۱۰۱..... تیر در دماغ کردن

- بریدن پا ۱۰۲
 بریدن لب و بینی و آتش زدن ۱۰۲

شاه سلیمان صفوی (شاه صفی)

- تغییر نام شاه صفی به سلیمان ۱۰۷
 مجازات کسی که با اشاره شاه را نشان داد ۱۰۸
 شاه صفی و محبوسان قلعه الموت ۱۰۹
 پوست کندن ۱۱۱
 کور کردن و دست بریدن ۱۱۱
 قطعه قطعه کردن و در میان توسط سگ ها ۱۱۲
 شاه صفی پسران عمه خود اسیر یزد ۱۱۳
 اره کردن متهم ۱۱۴
 مجازات ربا خوار ۱۱۴
 سرنوشت غم انگیز شاهزادگان ۱۱۴
 بر خورد با حاکم همدان ۱۱۵
 مجازات پدر به دست پسر ۱۱۶
 شاه با زنان به شکار و یا گردش می رود ۱۱۶
 شکنجه برای اقرار ۱۱۷
 مجازات استعمال تنباکو ۱۱۸
 مجازات بی عفتی ۱۱۸
 شاه صفی و حکم قتل زنانش در حالت مستی ۱۱۹
 مجازات اطفال ۱۲۰
 مجازات یک قاتل ۱۲۱
 شاه صفی و کشتن روستایی ۱۲۲
 ماجرای بقتل رساندن امامقلی خان و پسرانش ۱۲۲

- ۱۲۶..... شوخی نابخردانه شاه
- ۱۲۷..... مجازات راهزنان
- ۱۲۸..... تخته کلاه کردن
- ۱۲۸..... دستور کشتن و کور کردن
- ۱۲۹..... شاه صفی و مجازات شاعر
- ۱۳۰..... زنده به گور کردن چهل نفر زن
- ۱۳۰..... شاه صفی و غریب شاه گیلانی
- ۱۳۱..... مجازات جمشید خان حاکم قندهار
- ۱۳۳..... کشتن سرور کردن نوه های دختری شاه عباس
- ۱۳۴..... بریدن سر - پیراخی
- ۱۳۴..... امامقلی خان و سزای همراهانش
- ۱۳۵..... خفه کردن صفی میرزا

شاه عباس دوم

- ۱۳۹..... مجازات قلیانچی
- ۱۳۹..... زبان بریدن
- ۱۴۰..... کندن دندان
- ۱۴۰..... مجازات ناظر رشوه خوار
- ۱۴۱..... جرم انتقاد از شاه
- ۱۴۲..... مشروب خوری شاه عباس و حکم قتل زنانش
- ۱۴۲..... سرب داغ در گلو ریختن
- ۱۴۳..... مجازات زنی که به شاه دروغ گفت
- ۱۴۴..... شاه و زنان بد اخلاق
- ۱۴۴..... مجازات فاحشه ها و لواطه ها
- ۱۴۵..... نحوه ی کور کردن

- مرگ یک نوکر به علت خواب رفتن ۱۴۶
 شمع آجین کردن ۱۴۶
 قطعه قطعه کردن به فرمان شاه ۱۴۷

شاه حسین صفوی

- شاهی که از خشونت پرهیز می‌کند ۱۵۱
 مجازات فتحعلی داغستانی و لطفعلی خان ۱۵۲
 مجازات اعدا برای شرابخواری ۱۵۳

شاه تهماسب دوم صفوی

- بوریا پیچ کردن و سوزاندن ۱۵۷
 اعدام با چنگک و شکم دریدن ۱۵۷
 مجازات دزدها ۱۵۸
 گوش و بینی بریدن ۱۵۸

- منابع و مآخذ ۱۶۱

مقدمه

در باره سلسله‌های صوفی کتاب‌های زیادی و در موضوعات گوناگون نوشته شده است؛ در زمینه‌های سیاسی، حکومتی، تشکیلات اداری، اقتصادی و اجتماعی، بازرگانی، هنری، معماری، روان‌شناسی، خارجی، تک‌نگاری، مذهبی، نظامی، سفرنامه‌ها و....

صفویان نخستین حکومتی بودند که تا آن سال ۹۰۰ سال پس از ساسانیان بر اساس مذهب و باورهای دینی حکومتی یکتاچه، مقتدر و ملی در ایران تشکیل دهند، هرچند که ایرانیان از قرن نخست هجری و در پی پذیرش مذهب شیعه علاقمندی خود را به این مذهب نشان داده بودند و تلاش برای برپایی چنین حکومتی بعمل آورده بودند مانند آل بویه، ولی موفقیت چشمگیری بدست نیاوردند تا زمان شاه اسماعیل صفوی بنیانگذار حکومت صفوی که مهمترین تصمیم وی تاسیس حکومت شیعه مذهبی که باعث وحدت و یکپارچگی ملی را نیز سبب شد و ایران را به معادلات جهانی برگرداند و کشورهای جهان را وادار به پذیرش قدرت شیعی ایران گردانید. در تاریخ ایران و بویژه پس از ظهور اسلام تشکیل حکومت صفویه را می‌توان نقطه عطفی بشمار آورد که پس از قرن‌ها فرمانروایی بیگانگان بر این آب و خاک دوباره کشوری قدرتمند و مستقل در شرق قلمرو اسلامی تبدیل شد و به رقابتی نزدیک با عثمانی بر می‌خیزد و حاکمیت و سروری خلافت عثمانی بر جهان اسلام را نمی‌پذیرد. علاوه بر این پیروزی این انقلاب دست کم این

دستاورد را بدنبال داشت که در برابر مهیب ترین ماشین جنگی که در جهان اسلام دیده شده است (عثمانی) تاب آورد. خلاصه اینکه بر قراری مذهب تشیع دوازده امامی به عنوان مذهب رسمی کشور توسط صفویه موجب ایجاد آگاهی بیشتری نسبت به هویت ملی و بدین طریق ایجاد دولت متمرکزتر و قوی تری شد. این حکومت نه تنها در زمینه سیاسی و مذهبی که در موارد گوناگون هنری، فرهنگی، تجاری، بازرگانی و معماری خودش را به رخ جهانیان کشید و باعث برقراری روابط مهم سیاسی و اقتصادی کشورهای قدرتمند آن روز اروپا مانند اسپانیا، انگلیس، پرتغال، دیگر کشورها شد و به قول ویلفرد بلانت اروپایی که گفت اگر ساختمان می خواهی تماشا کن، یا اینجا (اصفهان)؛ نشانگر رشد روز افزون معماری ایرانی - اسلامی بود. همچنین نه آنست در برابر قدرت بلامنازع عثمانی ایستادگی کند که باعث شکستی اروپاییان گردید. قدرتی قدرتمند تر از عثمانی و گورکانیان هند. این قدرت ایران را به نخستین و بزرگترین کشور شیعی مذهب جهان تبدیل کرد و این قدرت همچنان در جهان سرافرازانه به پیش تازی خود ادامه می - دهد.

این کتاب کوشش کرده است صفویه را از دید دیگری مورد کنکاش و پژوهش قرار دهد، هرچند که در کتاب های دیگری که در این صفویه نوشته شده به این موضوع کم و بیش پرداخته شده است. این پژوهش برگرفته شکنجه ها و مجازات هایی است که در این دوره رایج و معمول بوده است، البته که بسیاری از این نوع مجازات برای اداره امور کشوری مانند صفویه که از یک هرج و مرج عمومی سر برآورده بود به نظر حاکمان امری لازم به نظر می رسید، ناگفته نماند که در سایه این مجازات و برخوردها بود که شاهی مانند شاه عباس توانست امنیت را در قلمرو پهناور صفوی برقرار نماید. سرزمینی که مرزهای غربی آن از دیاربکر، سیواس، ارزنجان، بتلیس، وان و آناتولی شرقی در غرب تا قندهار در شرق و بخارا و آذربایجان، ارمنستان و گرجستان در شمال تا کرانه های جنوبی خلیج فارس

گسترده بود نیاز به یک قدرت مهم و بزرگی داشت که بتواند این قلمرو را کنترل کند. همچنین بایستی یادآوری کرد از روزی که انسان گام بر این گوی خاکی گذاشت قتل و مجازات همراهش بود. اما بسیاری از مجازاتی که در این دوره اعمال و اجرا می شد غیر متعارف و وحشیانه به نظر می-رسید که شاید خون آشامانی مانند چنگیز، آتیل، نرون و... آن ها را به کار می بردند، شکنجه هایی که وقتی ذکری از آن ها به میان می آید به راستی موی بر بدن سیخ می شود و برخی از افراد توانایی شنیدن آن را ندارند تا چه رسد به درد و تحمل آن.

بنابر این کوشش شده است این روش ها را در میان کتاب هایی که از این حکومت نگاشته شده بره کشیده و به خواننده ارجمند تقدیم کرد. البته به کمک کتاب های مرجع و دست ایل؛ همچنین منابع قابل اعتمادی که یا همروزگار با شاهان صفوی نوشته شده و یا نزدیک به رخدادهای زمانه بوده استفاده شده است. بنابر این پژوهش پیش روی شما در صورت مختصر این موارد را یادآوری نموده است و در واقع مشتی است نمونه خروار. اما که موارد بسیار زیادی وجود دارد که تنها به ذکر چند مورد از میان آن ها بسنده شده است. امید است که مورد توجه خواننده گرامی واقع شود.